

Hvad ser du?

I *Berlingske Tidende* er Johannes V. Jensens roman »Kongens Fald« udpeget som den betydeligste danske bog i dette århundrede. Det hersker der naturligvis forskellige meninger om. Andre ville udpege Karen Blixens »Syv fantastiske Fortællinger« – og andre en anden bog.

Sandt er det, at Johannes V. Jensen fornyede den sproglige kunst – i min gymnasietid fik vi at vide, at hans fornyelse var lige så epokegørende som *Oehlenschlägers* i begyndelsen af det nittende århundrede – og sandt er det, at Karen Blixens beretterkunst er enestående – men om der ikke er skrevet noget »bedre«, kan der naturligvis ikke skabes enighed om.

Johannes V. Jensen modtog *Nobelprisen* i 1944, men er ikke synderlig kendt i udlandet. Karen Blixen modtog ikke Nobelprisen, men er verdensberømt, læses den dag i dag over hele verden og er genstand for større interesse end han.

*

Hvis »Kongens Fald« er dette århundredes betydeligste danske bog, har det danske folk ikke fået megen åndelig føde, om overhovedet nogen. Det afsnit i denne bog, der gjorde størst indtryk på mig, er skildringen af kong *Christian den Anden* i hans rådvildhed, da han lader sig ro frem og tilbage over *Lillebælt* hin skæbnesvangre nat, da han ikke kunne bestemme sig til, hvorledes han skulle reagere på adelens opsigelsesbrev.

Hverken Johannes V. Jensen eller Karen Blixen har noget at give et menneske i nød. Deres bøger er tidsfordriv for de forholdsvist få mennesker, der har æstetiske og kunstneriske interesser og som ikke har den virkelige menneskelige nød alt for tæt inde på livet.

Karen Blixen er besnærende – hendes sproglige mesterskab forekommer mig endnu større end Johannes V. Jensens – og hun er i sin aristokratiske elegance tillige farlig i den betydning, at godt og ondt for hende udspringer af samme kilde, så at et vist åndshovmod i forhold til det guddommelige ikke kan undgås.

»Babettes Gæstebud« er hurtig læst. I denne novelle udfolder hun hele sit mesterskab og lader os forstå, at kunsten er den højeste åbenbaringsform!

*

Det er hun ikke den første kunstner, der

mener. *Beethoven* mente det samme. Han var overbevist om, at musikken bragte menneskeheden større åbenbaringer af det guddommelige end noget andet.

Dette bevidste eller ubevidste åndshovmod har i udpræget grad kendetegnet kulturlivet de sidste århundreder og derfor forårsaget en konfrontation med evangeliet.

Hvorledes forholder evangeliske kristne sig til kulturlivet, repræsenteret f.eks. ved Johannes V. Jensen og Karen Blixen på litteraturens område.

*

Pietisterne tager i et og alt afstand fra det såkaldte kulturliv. Det er et klart standpunkt, og det bør man respektere. Her er ingen slinger i valsen – her behøves ikke unødige overvejelser, om der dog ikke findes visse undtagelser – linierne er klart optrukne.

Brorson var pietist – og vi er dybt taknemmelige for, at vi har hans herlige salmer!

Det mærkelige er, at han, der sagde nej til kulturlivet, selv skabte den ædleste kunst. Hans salmer er jo mesterstykker, også hvad formen angår. Ingen behersker den metriske kunst bedre end han.

Det er måske et fingerpeg om, at det højeste kun opnås, hvor Guds frygten hersker!

Det er *Johann Sebastian Bach* et lyssende eksempel på. Han var ikke pietist, men han var en gudfrygtig kristen. Ingen komponist har overgået ham. Mon der er nogen, der helt kan sidestilles med ham?

Hvis dette er sandt, behøver vi ikke at frygte, at vi kommer til at savne noget, hvis vi er pietister – vi har det højeste, det skønneste indenfor vore egne rækker!

*

Har vi den højeste og skønneste kultur indenfor evangeliets herredømme, da vil vi også fremdeles frembringe den!

Jeg blev ikke opdraget pietistisk, tværtimod – og da jeg blev en kristen, var jeg heller ikke pietist i mine ungdomsår.

Men under besættelsen blev jeg det – og mon ikke svære tider altid gør Guds børn til pietister.

Der oplever man jo, at det gælder om at holde sig nær til Gud og om at gøre fyldest. Kun hos Ham får man alt det, man behøver.

*

Men da jeg blev fader, opdagede jeg, at et barn ikke er og ikke skal være et åndeligt menneske. Det sjælelige er det første, derefter det åndelige (1. Kor. 15,46).

Et barn skal lege (se den vidunderlige skildring af generationerne i Zak. 8,4-5). Det er Skaberens glæde at se dem lege – og vor glæde!

De skal ikke »stopfodres« med bibelsteder og »åndelig« føde – men Den hellige Skrift skal have den plads i deres udvikling, som deres alder betinger.

Og da vor søn blev større, opdrog vi ham ikke strengt pietistisk, men søgte at åbne hans sind for det i kulturlivet, som har værdi, i håb om, at han som voksen selv ville være i stand til at vælge ret.

Vi læste højt om aftenerne – vi forbød ham ikke at gå til skolekomedie, ej heller at se fjernsyn – men min hustru sad som regel ved siden af ham, for at de sammen kunne »nyde« de indianer- og cowboyfilm, han gerne så. Vi ville helst, at han bevarede et åbent og rent sind, så han havde sit værn i sit eget indre i overensstemmelse med ordet: *for den rene er alting rent*.

*

Jeg er vel stadig nærmest pietist. Vi har ikke fjernsyn – vi går aldrig i biografen eller teatret – vi læser ikke den moderne litteratur – vi er i det hele taget »langt bagefter«!

Men vi er det *ikke som under en lov*: tag ikke, rør ikke derved – men af indre drift. Vi længes ikke efter kulturlivet – vi har en udtømmelig skat, som stadig åbner sig for os og beriger os ud over alle grænser.

Vi har tillige en overbevisning om, at også verden snart vil få andet at tænke på end Johannes V. Jensen og Karen Blixen. Det blæser op til storm og uvejrh.

*

Loven er syndens kraft (1. Kor. 15,56). Jeg mødte i mine første år, efter at jeg havde forladt ministeriet, nogle helhjertede og hengivne kristne, der opdrog deres børn med strenghed og bl.a. forbød dem at høre radio. Resultaterne blev ikke gode. Det viste sig, at loven blev syndens kraft i stedet for et værn imod synden.

Hvis pietismen er en lov, vil den kom-

me til kort. Er den en Åndens frugt, kommer den ikke til kort.

Hvordan forældre skal opdrage og vejlede deres børn, kan der næppe gives en detailleret forskrift om. Her er noget for menighederne at bede om! Det er en svær tid for kristne forældre. De kan ikke isolere deres børn fra samfundet – de skal ikke gøre dem til munke og nonner i et kloster – de kan ikke begrænse deres omgang med andre mennesker til kun at omfatte kristne – men kan de fylde deres hjerter med alt godt og rent og sandt, så børnene får den indstilling, at for den rene er alting rent, da har de intet bedre værn imod verdens fristelser via kulturlivet – thi da er de frie og uden frygt – og da har de den frie selvstændighed, der sætter dem i stand til inde fra deres eget hjerte at sige Ja og Nej i overensstemmelse med renhedens egen overbevisning – så stærkt er evangeliet, men så stærk er loven ikke.

*

Skulle jeg vælge imellem den strengt pietistiske opdragelse og den moderne, da valgte jeg den første. Bibelen advarer ikke imod en streng opdragelse (tænk blot på, hvad *Ordsprogenes Bog* siger i så henseende). Strenghed og kærlighed er ikke modsætninger.

Det altafgørende er, i hvilken ånd strengheden med dens tugt udøves. Det kan ethvert barn snart fornemme.

Strenghed og glæde er heller ikke modsætninger.

Den »bedste« (»allerbedste«) opdragelse fører til, at den opdragne bliver *et Guds-menneske, vel skikket til al god gerning* (2. Tim. 3,17). Skal det lykkes, behøver forældrene megen visdom og megen nåde. Da mangfoldige forældre ikke har tid til at dyrke kulturlivet og tage imod dets mange tilbud, er det godt at vide, at den visdom og nåde, de behøver i deres høje kald som forældre og opdragere, fås et højere sted end i kulturlivet – og at den nåde og visdom som regel går de viise og kloge forbi, men skænkes de enfoldige.

*

Skulle jeg pege på den danske bog, der har haft størst betydning for det danske folk i dette århundrede – (det må vel være meningen med ordet »betydningsfuld«!) – da ville jeg formentlig pege på en bog, som litteraterne slet ikke anser for litteratur – en opbyggelig bog – en af *Fibigers* eller af *Skovgaard Petersens* eller af *Olfert Richards* – thi disse bøger har været til endog meget stor hjælp for mennesker, der kæmpede med fristelser – eller skulle dø – eller længtes efter lys i deres mørke.

Måske ville jeg pege på *N. P. Madsens* andagtsbog, der udkom i 1916, men stadig læses rundt omkring i danske hjem og som fulgte min Moder hele vejen til det sidste.

*

Men lad mit bud på den betydeligste danske bog i dette århundrede være *De sidste breve* – bogen med de dødsdømtes sidste breve til deres kære før henrettelsen under besættelsen.

I sammenligning med denne bog er det meste af den danske litteratur i dette århundrede intet værd. Men ingen kan læse disse breve uden at blive dybt berørt.

*

De fleste bøger tjener til *adspredelse* – men det, Guds børn længes efter, er *samling (koncentration)*. Eet gør jeg, siger *Paulus* – eet samlede han sig om – alt andet havde kun plads i hans tilværelse, så fremt det tjente dette ene.

Han var ikke ukendt med den klassiske græske litteratur (Ap. G. 17,28), og han sendte bud efter bøgerne, især dem på pergament (2. Tim. 4,13). Vi ved ikke, hvilke bøger det drejede sig om, men vi kan være forvissede om, at det var bøger, der tjente det ene, som apostelen altid havde for øje.

Alt hører os til, altså også alle bøgerne – og vi hører Kristus til – derfor er det med Ham for øje enhver af os vælger, hvilken bog han/hun eventuelt vil læse.

*

Bøgernes bog er så uendelig højt hævet over alle andre bøger, at ingen tåler sammenligning med den. Ikke blot i åndelig henseende er den enestående, men også i æstetisk, kunstnerisk henseende. Derfor mættes *hele* mennesket af denne bog – selv behovet for skønhed tilfredsstilles! Jo mere denne bog åbner sig, des mindre føler man trang til eller behov for andre bøger – man bliver mere og mere »kritisk«!

*

Vi kan imidlertid, som før nævnt, snart få andet at tænke på end bøger. Danmark er i krig med *Serbien*, men der er endnu ikke krig i Danmark. Det kan imidlertid snart ændre sig.

Selvom der endnu er fred i vort land, så taler tilstanden ud over jorden om, at fred er et ukendt begreb mangfoldige steder. Vore trossøskende i *Asien* og *Afrika* lever ikke i udpræget fredelige forhold. Der råder en stor nød – og vi i vore frede-

lige forhold bør øve os i at være et *bedehus for alle folkeslagene*.

En sådan øvelse indbefatter en vis selvdisciplin og koncentration.

*

Hertil kommer, at Guds børn lever med Herrens snare komme i kraft og megen herlighed for øje.

Det er en stærk hjælp til samling om det afgørende.

*

I denne sammenhæng vil jeg gerne sige to ting om *sommerstævnet i Randers fra 21. til 25. juli*.

Den første ting er, at jeg synes, meget taler for, at vi i Randers uddyber, hvad vi samlede om under vinterstævnet i Valby i slutningen af februar: *vor egen beredelse til vor Herres Jesu Kristi genkomst i den time, vi ikke mener*.

Jeg er gået så vidt, at jeg har udarbejdet følgende oversigt over, hvad vi vil samle os om, hvis Gud fortsat bekræfter det. Alle skriftstederne er fra *Mattæusevangeliet*:

	kl. 10.30	kl. 20.00
Onsdag		24,1-3
Torsdag	24,4-14	24,15-31
Fredag	24,32-39	24,40-50
Lørdag	25,1-13	25,14-30
Søndag	25,31-46	

Med Matt. 24 og 25 som grundlaget vil vi lade både Det gamle Testamente og Det nye Testamente mange andre ord om Herrens komme kaste lys over den herlige sandhed og bede om, at det bliver et Livets livgivende og fornyende lys, der tillige sætter vore hjerter i den første kærligheds brand.

Men jeg gentager: *om Herren fortsat bekræfter det!*

Tak for forbøn!

*

Den anden ting er, at vi lørdag eftermiddag kl. 16.30 tænker at afholde en samling om *bønnevagten*.

Guds åndelige hus er et bedehus for folkene – for alle folkene. Vi vil gerne – ikke mindst med henblik på Herrens komme – være med i den bønnetjeneste, som den udholdende enke er et billede på i Jesu lignelse om, at vi altid bør bede og ikke blive trætte (Luk. 18,1-8). Jeg kender fra mig selv tilbøjeligheden og fristelsen

til at slække på den skjulte tjeneste i lønkammeret – og jeg ved, at der skal mere end alvorlige formaninger til for at være udholdende i bønner med taksigelse.

Jeg kender også mange travlt optagne mænd og kvinder, der har så mange daglige pligter, at det for dem kan være et problem at samle sig til bøn.

Vi beder derfor om, at dette specielle møde om bønnevagten får *nådens og evangeliets frigørende kraft*, så det er noget mere end en »udfordring« og bliver en hjælp med troens og glædens kraft – også for dem, som måske synes, at deres bøn ikke er meget værd.

Men som sagt: *om Gud vil og vi lever!*

*

Vi har holdt stævner i mere end 50 år, men det er første gang, vi giver så detaljeret en oplysning om forkyndelsen.

Det skal man normalt ikke gøre.

Livet med Gud og tjenesten for Ham er imidlertid så »sprudlende«, at det ikke altid følger »reglerne«, men gør noget, der i følge »reglerne« ser uåndeligt ud, men alligevel ikke er det.

Nu får vi se, om jeg er gået for vidt. Så vil Gud i sin nåde standse mig deri – og så

vil Han vise os, hvad Han i så fald har tænkt!

Atter: tak for forbøn!

*

HAN ser hver fare, som nærmer sig, thi intet er skjult for Hans øje!

HAN ved, om fjenden nu er på vej

Hans elskede ondt at tilføje!

HAN sover aldrig – er altid på vagt,

HAN vogter sine, som Han har sagt!

(Grethe Larsen)

*